

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2026-06-15

Ärendenummer GSF-2026-02570

Handläggare

Oskar Funnemark

E-post: oskar.funnemark@grundskola.goteborg.se

Grundskolenämndens lokalbehovsplan 2026

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

1. Grundskolenämnden fastställer lokalbehovsplan 2026.
2. Grundskolenämnden ställer sig bakom förvaltningens bedömning gällande prioritering för att bidra till att minska hyreskostnadsutveckling.

Sammanfattning

Göteborgs Stads riktlinje för stadens lokalförsörjningsplan och nämnders lokalbehovsplaner anger att alla stadens nämnder ska ta fram en lokalbehovsplan som översänds till kommunstyrelsen i september varje år. Dessa utgör grunden för stadens lokalförsörjningsplan. Grundskoleförvaltningen har tagit fram ett förslag till lokalbehovsplan som behöver fastställas av grundskolenämnden.

Syftet med lokalbehovsplanen är att redogöra för behov av befintliga, tillkommande och avgående lokaler. Lokalbehovsplanen innehåller en lokalbehovsanalys för nämndens verksamheter: grundskola, anpassad grundskola, kulturskola, måltid och övriga verksamhetslokaler. Utöver det tillkommer kapitel om utmaningar och möjligheter, lokalkostnadsanalys, riskanalys samt samnyttjan och samlokalisering. Lokalbehovsplanen ligger till grund för grundskoleförvaltningens fortsatta planeringsarbete för berörda lokaler samt som underlag för övergripande stadsutvecklingsarbete.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Hyreskostnaden för grundskolenämnden kommer att öka drastiskt de kommande åren. Det beror till viss del på projekt som initierats baserat på tidigare befolkningsprognoser. Många projekt baseras dock på befintliga behov som inte påverkas av färre elever, såsom att skapa platser för anpassad grundskola samt projekt för att ersätta tillfälliga paviljonger. Grundskolenämndens hyreskostnader för 2027 förväntas öka med cirka 100 miljoner kronor till 1,7 miljarder kronor. Även prognosen för efterföljande års hyreskostnader spår en påtaglig ökning.

Samtidigt visar befolkningsprognosen för Göteborgs Stad en minskning av barn i grundskoleåldern i både nutids- och närtidsperspektivet, tills antalet barn ökar i framtidsperspektivet. Det sjunkande antalet elever i kombination med kraftigt ökade hyreskostnader innebär en stor risk att en växande andel av grundskoleförvaltningens budget kommer att tas i anspråk för att hantera ökade hyreskostnader, på bekostnad av medlen till pedagogisk verksamhet.

Utifrån detta läge bedriver förvaltningen ett aktualitetsarbete med syfte att lägga om tidigare planeringsinriktningar, såsom att förskjuta och avbryta projekt samt genomföra enhetsutredningar för att lämna enskilda befintliga skollokaler. Möjligheterna att förskjuta och avbryta investeringsprojekt återfinns främst i projekt som befinner sig i ett tidigt skede.

Grundskoleförvaltningen har i dagsläget identifierat projekt som kan förskjutas eller avbrytas utan större påverkan på verksamhet eller elever. Detta innebär i dagsläget en viss dämpning av hyreskostnadsutvecklingen, men arbete kvarstår för att möjliggöra ytterligare besparingar. Centralt för arbetet med att begränsa hyreskostnadsutvecklingen är även stadsfastighetsnämndens plan för minskade produktionskostnader.

Bedömning ur ekologisk dimension

Lokalbehovsplaneringen förväntas bidra positivt till invånarnas och stadens ekologiska påverkan. Planering av lokalbehovet är en förutsättning för att använda befintliga resurser på ett effektivt och hållbart sätt. Ett effektivt nyttjande av befintliga och tillkommande lokaler kan bidra till minskad klimatpåverkan.

Utgångspunkten är att verksamhetens lokaler ska vara rätt lokaliserade, rätt dimensionerade och tillgängliga i rätt tid. Lokalbehovsplaneringen bidrar därmed till att säkerställa elevernas rätt till en grundskola nära hemmet, vilket innebär att elever kan ta sig till fots, med cykel eller kollektivtrafik till sin skola.

Bedömning ur social dimension

Lokalbehovsplaneringen utgår från grundskolenämndens grundläggande principer för en hållbar skolorganisation med syfte att skolenhetsorganisationen ska vara långsiktigt hållbar och bidra till ökad likvärdighet. Grundskolenämndens lokalbehovsplan ger en tydlig och transparent bild av förvaltningens samlade lokalbehov samt utmaningar, möjligheter och risker. Syftet med lokalbehovsplaneringen är att skapa goda förutsättningar för skolverksamhet samt ökad måluppfyllelse. Samlokalisering och samnyttjande, vilka är centrala delar i fastighetsplaneringen, är generellt positivt utifrån att stadens resurser kan tillgodose flera behov och nyttjas av fler av stadens invånare.

Förvaltningen bedömer att det krävs åtgärder för att dämpa hyreskostnadsutvecklingen de närmsta åren. Dessa åtgärder kan ha bäring på flera sociala aspekter, särskilt gällande elevers rätt till skola nära hemmet och andel elever som får något av sina förstahandsval vid val av skola.

Dessa åtgärder innebär exempelvis att förvaltningen skjuter fram beställningar av skolor i nybyggda områden tills dess att prognoser visar på ett tillräckligt välgrundat elevunderlag för en ny skola. Det skulle exempelvis kunna innebära att det saknas en skola i det direkta närområdet för de elever som flyttar in i ett tidigt skede. Det kan även påverka elevers möjlighet att gå eller cykla till sin skola. Samtidigt finns goda möjligheter till kollektivtrafik för de flesta och gratis busskort för alla elever i Göteborgs Stad, vilket är något många elever nyttjar idag för att resa till en önskad skola med lite längre avstånd till hemmet. Det kan även innebära att färre elever får sitt förstahandsönskemål tillgodosett, bland annat eftersom förvaltningen avser att prioritera att nyttja befintliga skolor istället för att utöka kapaciteten genom tillfälliga lösningar.

Sammantaget kan föreslagna prioriteringar leda till att fler skolplaceringar sker med avsteg från rätt till en skolenhet nära hemmet inom ramen för nämndens regler för skolplacering. Vid dessa avsteg beaktas och tas hänsyn till att varje elev ska få en rimlig skolplacering samtidigt som det sammantaget bedöms vad som är bäst för samtliga elever.

Bedömning av barnets bästa

De barn som berörs av lokalbehovsplanen är nuvarande och kommande elever i Göteborgs Stads grundskolor. En bedömning av barnens bästa görs i samband med beslut om genomförande av projektet samt i samband med beslut om skolenhetsförändringar. I samband med byggprojekt tillämpas även grundskoleförvaltningens anvisning för elevers delaktighet i byggprocessen. Beroende på utredningens syfte kan en mer djupgående bedömning av barns bästa behöva genomföras.

Samverkan

Information på särskild samverkansgrupp (SSG) organisation och budget den 1 juni 2026 och förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 24 augusti 2026.

Bilagor som ingår i beslutsunderlaget

Grundskolenämndens lokalbehovsplan 2026

Beskrivning av ärendet

Utifrån Göteborgs Stads riktlinje för stadens lokalförsörjningsplan och nämnders lokalbehovsplaner har alla stadens nämnder i uppdrag att ta fram en lokalbehovsplan som ska översändas till kommunstyrelsen senast i september varje år. Lokalbehovsplanen för 2026 föreslås nu fastställas av grundskolenämnden.

Nämndernas lokalbehovsplaner utgör grunden för stadens lokalförsörjningsplan. Utifrån att grundskolenämndens behov är betydande, komplexa och under ständig förändring revideras lokalbehovsplanen årligen och lyfts till grundskolenämnden för fastställande.

Syftet med grundskolenämndens lokalbehovsplan är att ge nämnden en tydlig struktur runt förvaltningens lokalbehov. Den redogör för lokalbehov avseende befintliga, tillkommande och avgående lokaler samt analyserar lokalbehov, lokalkostnadsutveckling, risker, aktuella utmaningar och möjligheter samt samlokalisering och samnyttjande.

Grundskoleförvaltningen ansvarar för att beskriva behovet av skolplatser utifrån volym och funktion, i stadens stadsutvecklingsprocess, i ett nutidsperspektiv (0-5 år), närtidsperspektiv (5-10 år) och framtidsperspektiv (10-15 år).

Stadsfastighetsförvaltningen ansvarar för projektens genomförbarhet, byggbarhet och hållbarhet men också för det löpande och planerade underhållet. Bortom befolkningsprognosens tidshorisont på åtta år ansvarar stadsbyggnadsförvaltningen för att säkra att rätt antal skolplatser omhändertas i planeringen.

Lokalbehoven formas huvudsakligen av tre drivkrafter:

- befolkningsmässiga förändringar,
- befintliga lokaler samt
- mål och visioner (politisk styrning).

Befolkningsmässiga förändringar som påverkar lokalbehovet analyseras bland annat utifrån befolkningsprognos, planerad bostadsbyggnation samt försörjningsgrad (andel elever som går i skola i samma område som de bor). För befintliga lokaler analyseras bland annat kapacitet, tillkommande projekt, stadsfastighetsförvaltningens underhållsplanering samt paviljonger med tillfälliga bygglov. Drivkraften mål och visioner är kopplat till politisk styrning på kommunal och nationell nivå. Här drivs analysen främst av nämndens principer för en hållbar skolorganisation samt de regler som gäller för skolplaceringar.

Lokalbehovsanalys

Från att ha haft en kraftig befolkningstillväxt för barn i grundskoleåldern det senaste decenniet har befolkningsutvecklingen hastigt svängt. De senaste befolkningsprognoserna har inneburit kraftiga nedskrivningar. Årets befolkningsprognos visar att Göteborgs Stad har 62 401 barn i grundskoleåldern (6–15 år), varav cirka 47 000 går i kommunal skola. År 2036 förväntas antalet ha sjunkit till 57 528 barn – en minskning med 4 873. Även om minskningen är något mindre än i föregående prognos är den betydande. Färre elever innebär en generell ökning av överkapacitet av skolplatser men påverkan på enskilda skolor och planeringsområden varierar stort, på grund av de skilda förutsättningar som råder.

För att möta de växande hyreskostnaderna arbetar förvaltningen aktivt med att ompröva, skjuta upp eller avbryta planerade investeringsprojekt. Det strategiska planeringsarbetet

präglas av ett aktualitetsarbete, där samtliga planer och investeringsprojekt aktualitetsprövas i samband med den samlade lokalbehovsanalysen. Aktualitetsarbetet bedöms i dagsläget kunna dämpa den årliga hyreskostnadsutvecklingen med cirka 200 miljoner kronor under prognosperioden. Av dessa utgör investeringsprojekt cirka 150 miljoner kronor av besparingen. Ytterligare besparingar på cirka 60 miljoner kronor möjliggörs genom att lämna befintliga lokaler, där avveckling av expansionspaviljonger står för merparten. Kostnader utifrån reinvesteringar (underhåll) bedöms i dagsläget vara svåra för grundskolenämnden att påverka dels då det ligger under fastighetsägarens ansvar, dels på grund av avsaknad av underlag och systematiska arbetssätt.

Det fortsatta aktualitetsarbetet kommer att belysa även mer komplexa projekt där avbrytande kan innebära risker och konsekvenser för verksamheten, vilket bland annat kräver avvägningar mellan ekonomisk och pedagogisk bärkraft på enhetsnivå samt hyreskostnader på övergripande nivå.

En central inriktning för att minska hyreskostnadsutvecklingen är att minska det befintliga beståndet av skollokaler. Parallellt med den långsiktiga planeringen utvärderar förvaltningen löpande möjligheterna att använda befintliga lokaler i högre utsträckning, vilket kan aktualisera avsteg från principen om en skola nära hemmet och nämndens principer för skolstruktur. Detta arbete sker kontinuerligt under året och i takt med att skolenhetsutredningar färdigställs. Den tidigare expansiva elevökningen mellan 2012 - 2022 förde med sig ett stort antal skolplatser i paviljonger med tillfälliga bygglov. Samtliga av dessa har en planerad åtgärd men driver också upp antalet investeringsprojekt och hyreskostnader. För att dämpa kommande hyreskostnader ser förvaltningen över möjligheterna att omhänderta dessa elever och platser i befintliga lokaler, för att på så sätt minska investeringar.

Grundskolenämndens kapacitet baseras på en årlig bedömning av så kallad pedagogisk kapacitet. Ett arbete pågår tillsammans med stadsfastighetsförvaltningen för att kartlägga skolenheternas tekniska kapacitet samt ett internt arbete för att systematisera den pedagogiska kapaciteten.

Lokalbehovsanalys per utbildningsområde

Utbildningsområde Hisingen är Göteborgs största utbildningsområde och det område där elevunderlaget väntas minska minst, cirka 700 elever, fram till 2033. Flera planerade skolprojekt har senarelagts eller omprövats och förvaltningen har genomfört ett antal åtgärder för att anpassa skolstrukturen till förändrade befolkningsprognoser, bland annat genom avveckling av lokaler, paviljonger och skolenheter. Trots ett minskat elevunderlag har många skolor fortsatt en hög belägningsgrad och behovet av platser inom anpassad grundskola påverkar planeringen i flera delar av området. Samtidigt planeras tiotusentals nya bostäder kring framförallt Backaplan, Frihamnen, Lindholmen och Biskopsgården. Det innebär att staden både behöver anpassa kapaciteten till dagens behov och säkerställa beredskap för omfattande stadsutveckling som väntas på längre sikt.

I utbildningsområde Centrum, Göteborgs minsta utbildningsområde, väntas elevunderlaget minska med cirka 900 elever fram till 2033, men utvecklingen skiljer sig åt mellan planeringsområdena. Vissa områden har hög belägningsgrad medan andra uppvisar en viss överkapacitet. Behovet av att skapa högstadieplatser kvarstår i vissa delar, likaså efterfrågan på platser i anpassad grundskola och funktionella specialsalar. I

Östra centrum är trycket på lokaler fortsatt högt, medan delar av Centrum och Majorna–Linné har minskande elevunderlag och därmed ett omställningsbehov. Området präglas av en omfattande framtida bostadsexploatering. Detta förväntas på sikt öka behovet av skolplatser, men tillskottet av elever bedöms nu bli mer begränsat än tidigare samt ske successivt över tid. Sammantaget innebär detta att utmaningen i mindre grad handlar om generell brist på platser och i högre grad om att hantera en differentierad efterfrågan.

För utbildningsområde Nordost väntas elevunderlaget minska med cirka 1 200 elever under prognosperioden fram till 2033. Nordost utmärks av att en hög andel elever går i skola i andra utbildningsområden, särskilt i högre årskurser. Ett undantag från detta mönster är planeringsområdet Gamlestaden–Utby, med ett högt elevantal och en stor andel elever som väljer en kommunal skola i det egna närområdet. Flera skolbyggnader i Nordost har omfattande tekniska brister, såsom eftersatt underhåll och behov av större reinvesteringar. Utbildningsområdet har generellt ett stort behov av strukturomvandling. Det stora antalet små enheter förvärrar att skapa effektiva skolorganisationer, både ekonomiskt och pedagogiskt. Flera förstudier och utredningar pågår för att möjliggöra en hållbar skolstruktur. Det är en avvägning mellan att bevara mindre skolor eller satsa på färre, större enheter som är robusta över tid.

Utbildningsområde Sydvästs elevunderlag väntas minska med cirka 900 elever under prognosperioden fram till 2033. Detta innebär en förväntad överkapacitet i flera planeringsområden. Mycket av den överkapacitet som finns idag är en konsekvens av tidigare initierade expansionsprojekt. På längre sikt förväntas dock ökat bostadsbyggande i flera av områdena skapa ökat kapacitetsbehov utanför prognosperioden, exempelvis i Tynnered och Frölunda. Det finns ett stort behov av att återskapa balans mellan kapacitet och behov. Tillfälliga lokaler fasas ut, tomställda lokaler sägs upp och lokalutnyttjandet effektiviseras. I delar av utbildningsområdet kvarstår dock behovet av att ersätta kapacitet som idag ryms i lokaler med tidsbegränsade bygglov eller med bristande tekniskt skick. Samtidigt kräver planerad bostadsbyggnation att beredskap säkerställs för framtida behov.

Anpassad grundskola

I samband med årets lokalbehovsanalys har prognosen för anpassad grundskola skrivits ner. För att prognostisera elevantalet fram till 2033 har tre scenarier utvecklats. För alla scenarier finns flera gemensamma osäkerheter som påverkar prognosernas tillförlitlighet. Bland annat elever som lämnar mitt i skolgången, förändringar i befolkningsprognosen och osäkerhet om målgruppen kommer att fortsätta öka eller istället minska framöver.

Tidigare prognoser pekade på ett behov av att utöka anpassad grundskola med cirka 100 platser per år. Denna expansion har medfört betydande investeringskostnader och flera förstudier pågår för att skapa ytterligare platser baserat på tidigare uppskattade behov. Årets prognos visar på en viss ökning av antalet elever i anpassad grundskola fram till 2028, följt av minskning fram till slutet av prognosperioden. Ett samlat arbete pågår för kommande justeringar av planeringsinriktningar. Det kan bland annat innebära att planerade investeringsprojekt avbryts och att befintliga enheter påverkas.

Kulturskolan

Grundskolenämnden har ett fortsatt behov av att utveckla den strategiska planeringen av Kulturskolans lokalbestånd för att säkerställa en ändamålsenlig, tillgänglig och långsiktig

hållbar verksamhet. Under året har förvaltningen kartlagt verksamhetens lokaler, användningsmönster och lokalbehov. Arbetet har identifierat behov av tydligare processer för lokalplanering och ökad kunskap om hur lokalbeståndet kan utvecklas och nyttjas. För att stärka planeringsförutsättningarna behöver arbetet med Kulturskolans långsiktiga lokalbehov fortsätta utifrån verksamhetens uppdrag, målgruppernas behov och förvaltningens samlade förutsättningar.

Lokalkostnadsanalys

Stadsfastighetsnämnden presenterar årligen en tioårig prognos för grundskolenämndens hyreskostnadsutveckling. Hyran förväntas öka från cirka 1,6 miljarder kronor år 2026 till cirka 2,3 miljarder kronor år 2036. Ett sjunkande antal elever i kombination med kraftigt ökade hyreskostnader riskerar leda till att en allt större andel av grundskolenämndens budget läggs på lokalkostnader, på bekostnad av medel till den pedagogiska verksamheten.

Grundskolenämndens möjligheter att påverka hyreskostnaderna består av att dels minska befintligt bestånd, dels justera, förskjuta, eller avbryta investeringsprojekt som befinner sig i ett tidigt planeringsskede. En stor andel av dessa projekt är knutna till planerad bostadsutveckling. Dessa skolplatser planeras realiseras först i samband med tillhörande bostadsbyggande *och* en ökning av antalet elever.

Utöver att ligga i fas med bostadsexploatering och framtida befolkningsökning, omprövas och utvärderas samtliga olåsta investeringsprojekt för att se om alternativa lösningar är möjliga i befintligt bestånd för att undvika kostsamma ny- och ombyggnationer. Under året har flera projekt avslutats, omprövats samt förskjutits i tid. Anpassningar i kapacitet samt uppsägning av tomställda lokaler har genomförts. I vissa fall kan det dock vara mer ekonomiskt hållbart att under en period behålla viss överkapacitet om det innebär att behovet av nya och mer kostsamma lokallösningar kan skjutas längre fram i tiden.

Utöver grundskoleförvaltningens interna arbete så arbetar stadsfastighetsförvaltningen med åtgärder genom sin plan för minskade produktionskostnader. Målsättningen med planen är att produktionskostnaderna ska minska väsentligt från och med år 2027. Grundskoleförvaltningen ser positivt på detta arbete och planen bedöms viktig för att dämpa hyreskostnadsutvecklingen. Genom lägre projektkostnader dämpas förvaltningens kommande hyreskostnader vilket bidrar till att en större andel av grundskolenämndens resurser kan användas till undervisning och elevnära verksamhet.

I detta avsnitt lyfts även behovet av en stadengemensam översyn av hyresmodell och kostnadsfördelning. Stadens skolfastigheter besitter värden och potential som sträcker sig bortom grundskolenämndens kärnverksamhet. Genom grundskolenämndens skolor möjliggörs idrottsevenemang, cuper och läger med övernattningsrum samt beredskapsplanering med kökskapacitet och skyddsrum. Skoltomterna möjliggör också skyfallshantering för större geografiska områden än skolfastigheten, vilket kan bli särskilt påtagligt i stadens klimatanpassningsarbete. Utöver detta besitter många skolbyggnader också kulturhistoriska värden, i form av att representera arkitektoniska stilar, epoker och byggstilar samt historiska värden. Samtliga av dessa värden genererar utmaningar och merkostnader som i dagsläget finansieras av resurserna till grundskoleverksamhet.

Risikanalys

I detta avsnitt redovisas en samlad bedömning av identifierade risker. Den främsta risken är den ökande hyreskostnadsutvecklingen i relation till sjunkande elevantal. Utöver detta lyfts även risken med att i nutid tomställa skolor som bedöms behövas i ett framtidsperspektiv. Likaså vikten av att säkra detaljplaner för skoltomter, även om projekt förskjuts i tid. Här krävs en ökad samordning mellan olika förvaltningar och tydliga arbetssätt för en god balans mellan behov och kostnad, på både kort och lång sikt.

Samlokalisering och samnyttjande

I det här avsnittet redovisas en beskrivning av samnyttjande och samlokalisering med andra parter, såsom förskoleförvaltningen samt idrott- och föreningsförvaltningen. Här finns behov av en samlad strategisk hantering över förvaltningsgränserna, för att möjliggöra effektiva lösningar på helheten. Det mest grundläggande behovet är en systematisk hantering tillsammans med förskoleförvaltningen. Här lyfts även förbättrade förutsättningar vid byggnation av idrottshallar.

Aktuella utmaningar och möjligheter

I detta avsnitt lyfts möjligheterna kring det fortsatta arbetet tillsammans med stadsfastighetsförvaltningen. Samarbetet avser flera områden, såsom teknisk kapacitet, långsiktig underhållsplanering och preliminära hyreskostnader. Här lyfts även behovet av ett arbetssätt med fler förvaltningar rörande analys av underlag och prognoser. Ett systematiskt samarbete kring uppskattningar om omfattning och tidsplaner bortom perioden för befolkningsprognos och bostadsexploatering är en av flera viktiga pusselbitar i ett effektivt planeringsarbete.

Förvaltningens bedömning

Grundskoleförvaltningens bedömning är att lokalbehovsplanen ger en övergripande bild och analys av grundskolenämndens lokalbehov och kostnader, utmaningar och möjligheter, samt risker. Den utgör ett detaljerat underlag för Göteborgs Stads lokalförsörjningsplan samt för grundskolenämndens fortsatta lokalförsörjningsarbete.

Det minskade antalet elever de kommande åren riskerar skapa ytterligare överkapacitet i flera planeringsområden. Förvaltningen bedömer att den största risken är att lokalkostnaderna ökar snabbare än elevunderlaget. Detta kräver ett strategiskt arbete för att hålla nere kostnaderna och samtidigt säkra kvalitet och kapacitet genom följande prioriteringar:

- Fortsatt ompröva, avbryta eller skjuta upp planerade byggprojekt.
- I högre utsträckning använda befintliga lokaler, vilket kan kräva avsteg från närhetsprinciper i placeringsregler samt principer om skolstruktur.
- Lämna skolor för att dämpa hyreskostnader och frigöra mer medel till kärnverksamheten.

Förvaltningen bedömer att dessa prioriteringar har påverkan på andra processer i förvaltningen, så som skolplacering.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Maria Andersson

Förvaltningsdirektör

Ulrica Johansson

Avdelningschef Ekonomi, service och Kulturskola